

› Inteelt en verwantschap

De oplossing zijn we samen

De afgelopen maanden heeft de Werkgroep Inteelt en Verwantschap haar licht laten schijnen over de mogelijkheden de inteelt- en verwantschapsproblematiek binnen de tuigpaardfokkerij onder controle te krijgen. Een belangrijke conclusie? Dat ondanks wijzigingen in strategie en beleid uiteindelijk de keuze van de fokkers het succes gaat bepalen.

Tekst: **KARIN KARLAS** — Beeld: **JACOB MELISSEN**

De uitdaging voor de tuigpaardfokkers is bekend: we moeten de stijging in het gemiddelde inteelt- en verwantschapspercentage een halt toeroepen. De tuigpaarden vormen een relatief kleine populatie, die in de hoogtijdagen meer dan 1.500 veulens per jaar registreerde, tegen zo'n 500 tot 600 op dit moment. Binnen deze populatie is een aantal bloedlijnen en vaderdieren veelvuldig ingezet. Kijken we bijvoorbeeld naar de laatste jaren, dan staan telkens ongeveer zes hengsten als leverancier van zo'n 50% van de geboren veulens op papier. De drie populairste hengsten zijn zelfs ieder verantwoordelijk voor zo'n 10% van de veulens per jaar. Daar komt nog bij dat de veelgebruikte hengsten vaak bovengemiddeld aan de populatie verwant zijn of, door hun veelvuldige inzet, dit gaan worden. Dit alles heeft geresulteerd in een nog altijd stijgende lijn in de inteelt- en verwantschapspercentages. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) – verantwoordelijk voor de erkenning van stamboeken – heeft aan de bel getrokken en vraagt om een plan van aanpak van het KWPN: hoe denkt het stamboek het tij te keren? Eerder benoemde gevaren van inteelt, bijvoorbeeld voor de gezondheid van het tuigpaard, blijven bestaan, maar

krijgen nu een extra dimensie. De overheid vraagt ons om stappen te zetten. Gebeurt dat niet, dan kan zelfs de erkenning van de fokrichting tuigpaard in gevaar komen.

Brede brainstorm

Dit onderwerp is niet nieuw en zowel middels voorlichting via de online kanalen en in dit magazine, als door beleidswijzigingen zoals het onder voorwaarden toelaten van register B-merries tot de keuring, is er al veel gedaan aan de bewustwording onder fokkers. De 'inteelttool', waarbij een fokker voor zijn eigen merrie kan berekenen welke hengst kan helpen de verwantschap omlaag te krijgen, is al enige jaren in de lucht. Aangezien deze stappen niet afdoende zijn gebleken en de overheid het KWPN heeft gevraagd met een onderbouwd plan te komen, is eind vorig jaar de Werkgroep Inteelt en Verwantschap in het leven geroepen (zie kader). Hierin is de Fokkerijraad vertegenwoordigd, maar ook mensen uit de praktijk zijn gevraagd om mee te denken in een aantal brainstormsessies. De doelstelling was: plannen uitdenken die stabilisatie, en in gang zetten van een daling, van de inteelttoename in de tuigpaardpopulatie kunnen ondersteunen en deze uitwerken in een Plan van Aanpak richting RVO. En daaruit voortvloeiend ook het formuleren van concrete wijzigingen in het (selectie)beleid.

Winst behalen en behouden

Uit analyses is gebleken dat indien er jaarlijks 30 veulens, waarvan de verwantschap van één van de ouders 0% is, aan

de populatie worden toegevoegd, de inteelttoename al zo goed als gestabiliseerd kan worden. In de praktijk zijn maar weinig ouderdieren 0% verwant aan de populatie, maar het geeft wel aan wat de invloed van het toevoegen van laagverwante paarden aan de actieve fokpopulatie kan zijn. De werkgroep was zich ervan bewust dat een meerjarenbeleid de enige optie is, omdat de trend niet in één jaar gekeerd kan worden en de behaalde 'winst' in inteeltverlaging alleen door continue toepassing van de maatregelen kan worden behouden. Ook is het vergroten van het aantal (laagverwante) tuigpaarden dat nakomelingen produceert van belang, omdat een grotere populatie meer mogelijkheden biedt om vitaal te blijven. Het verbeteren van de verdeling van de dekkingen over de vaderdieren was een aandachtspunt. Stimuleren van fokkers om aanparingen te maken die helpend zijn bij de inteeltproblematiek en nog meer voorlichting geven om de bewustwording te vergroten, zijn belangrijke schakels. Immers: fokkers maken hun hengstenkeuze uiteindelijk zelf.

Vergroten aantal vaderdieren

Het in groter comité vergaderen heeft geleid tot een aantal concrete plannen. Zo heeft de Fokkerijraad naar aanleiding van de brainstormen binnen de werkgroep voorgesteld om individuele erkenning van tuigpaardhengsten mogelijk te maken. Bij de andere fokrichtingen was het al langer mogelijk om hengsten die buitengewone sportprestaties hebben geleverd, of nakomelingen produceren die dat doen, te erkennen waarna hun veulens bij het KWPN in het veulenboek geregistreerd worden. Een deel van de

LEDEN WERKGROEP INTEELT EN VERWANTSCHAP

Fokkerijraad

- › Michael Kooyman
- › Jan de Man
- › Mieke ter Schure
- › Gerrit Wilting

Fokkers/gebruikers/specialisten

- › Greet Bergstra
- › Nico Calis jr.
- › Erik Daniëls
- › Etiënne Raeven
- › Wim Ruinemans

KWPN

- › Viggon van Beest
- › Karin Karlas
- › René van Klooster
- › Ralph van Venrooij

oplossing kan gezocht worden bij bijvoorbeeld Hackney-, Saddlebred- of bij KWPN-NA-geregistreerde hengsten, die vaak in het buitenland gestationeerd zijn. Erkenning biedt dan kansen om zo'n hengst ook in Nederland onder de aandacht te krijgen, zonder dat hij een verrichtingsonderzoek

moet doorlopen wat praktische uitdagingen met zich meebrengt. Uiteraard is het plan erop gericht het huidige selectiesysteem te behouden en zoveel mogelijk hengsten de reguliere route te laten doorlopen. De Ledenraad heeft dit plan recent goedgekeurd, en er is nog een aantal plannen in bespreking.

Tuigpaardkruisingen registreren

Tot op heden was het niet mogelijk om kruisingen tussen rijpaarden en tuigpaarden te registreren onder de fokrichting tuigpaard, zij werden automatisch als rijpaard geregistreerd. Hierdoor is het lastig om door middel van experimenten met andere fokrichtingen een lager verwantschapspercentage te krijgen, en uiteindelijk terug te fokken naar de tuigpaardrichting. Het gaat om jaarlijks zo'n 50 tot 60 veulens, die op dit moment automatisch in de fokrichting dressuur- of springpaard worden geregistreerd. De Ledenraad heeft akkoord gegeven op de plannen om de fokker voortaan in deze gevallen de keuze te geven in welke fokrichting hij het veulen wil registreren. Bij kruisingen met de fokrichting Gelders paard was deze keuze al mogelijk. Ook zijn het intensiveren van voorlichting en het makkelijker maken voor fokkers om informatie te verkrijgen onderwerp van gesprek geweest. Voorbeelden hiervan die inmiddels zijn gerealiseerd zijn het artikel over de beschikbare lager verwante hengsten in het KWPN Magazine van maart, en de publicatie van een lijst met fokwaarden en verwantschappen van de goedgekeurde hengsten op de KWPN-website. Ook is besloten de verwantschappen van de merries en veulens die vanaf komend seizoen ter keuring worden aangeboden in de catalogus te vermelden en staan er enkele wijzigingen in de KWPN Database op stapel, die toegang tot informatie makkelijker maken. Zo wordt er gewerkt aan een verbeterd fokadviesprogramma in de database.

Fokkerij stimuleren

Een grotere populatie draagt bij aan een gezondere populatie. Het is dus van belang dat de tuigpaardfokkerij zeker niet kleiner wordt. Het imago van het tuigpaard, de aangespannen sport en ook het succes van het tuigpaard in andere takken van de hippische sport zijn zaken die hieraan kunnen bijdragen. Wat betreft dit laatste: er zijn veel tuigpaarden of paarden met tuigpaardenbloed actief in de internationale topsport. Het bekendste voorbeeld is wellicht

KWPN-ambassadeur Verdades (Florett As x Goya), het topdressuurpaard waarmee de Amerikaanse Laura Graves onder andere teambrons won tijdens de Spelen van 2016. Er zijn met name ontzettend veel tuigpaarden actief én ongekend succesvol in de mensport. Dat de fokkerij zulke topatleten weet voort te brengen, daar mogen we trots op zijn en deze trots mogen we nog meer gaan uitstralen, mede in uitingen via de kanalen van het KWPN. Binnen de Fokkerijraad wordt tevens gesproken over het omzetten van deze trots in beloningen binnen het predicaatstelsel: het mogelijk maken van predicaatverlening op basis van sportprestaties binnen andere disciplines. Dit kan stimulerend werken voor de fokkerij, net zoals de fokkerspremies die afgelopen Stallion Show in Den Bosch door de 'Vrienden van het KWPN' al zijn uitgereikt aan de fokkers van de winnaar van de Oregon Trofee en de drie hengsten uit de kampioenskeuring. Tevens worden er initiatieven uitgewerkt om fokkers die in het kader van verwantschapsverlaging positieve keuzes maken, financieel te compenseren. Daarnaast staan er de komende tijd nog meer grotere en kleinere actiepunten op de planning. Echter, dé oplossing bestaat niet, het aanpakken van inteelt en verwantschap bij uw eigen merries komt vooral neer op maatwerk. Iedere fokker kan bijdragen aan het behoud van het tuigpaard. U heeft de sleutel! ●